

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

PAOLA MENGOZZIHO

přednesené dne 5. března 2009¹

I – Úvod

1. Soudní dvůr je poprvé žádán o přezkoumání podmínky nebo podmínek, kterým podléhá předložení písemných vyjádření Komisí Evropských společenství soudům členských států na základě čl. 15 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy².

2. Tato otázka, položená v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané *Gerechtshof te Amsterdam* (Nizozemsko), vyvstala ve zvláštním kontextu daňového sporu týkajícího se částečné daňové odpočitatelnosti pokuty uložené rozhodnutím Komise.

1 – Původní jazyk: francouzština.

2 – Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205.

II – Právní rámec

A – Právní úprava Společenství

3. Článek 15 nařízení č. 1/2003, nazvaný „Spolupráce s vnitrostátními soudy“, stanoví:

„1. V rámci řízení, v nichž se použijí články 81 [ES] nebo 82 [ES], mohou soudy členských států požádat Komisi, aby jim zaslala informace, které má k dispozici, nebo stanovisko v otázkách týkajících se používání pravidel hospodářské soutěže Společenství.

2. Členské státy předají Komisi kopie všech písemných rozsudků vnitrostátních soudů týkajících se používání článků 81 [ES] nebo 82 [ES]. Tyto kopie se zasílají neprodleně po doručení úplného písemného rozsudku stranám.

3. Orgány pro hospodářskou soutěž členských států mohou z vlastního podnětu předkládat vnitrostátním soudům svého členského státu písemná vyjádření k otázkám týkajícím se používání článků 81 [ES] nebo 82 [ES]. Se svolením dotyčného soudu mohou rovněž předkládat u vnitrostátních soudů svého členského státu ústní vyjádření. V případech, kdy to vyžaduje jednotné [soudržné] používání článků 81 nebo 82 Smlouvy, může Komise z vlastního podnětu předkládat soudům členských států písemná vyjádření. Se svolením dotyčného soudu může překládat rovněž ústní vyjádření.

Orgány pro hospodářskou soutěž členských států a Komise mohou výlučně pro účely přípravy svých vyjádření požádat příslušný soud členského státu, aby jim zaslal nebo zajistil zaslání jakýchkoli dokumentů nezbytných pro posouzení případu.

[...]"

4. Dvacátý první bod odůvodnění nařízení č. 1/2003 stanoví:

všech soudů členských států, které používají články 81 [ES] a 82 [ES] Smlouvy, ať již uplatňují tyto předpisy v soudních sporech mezi soukromými stranami [jednotlivci], jako donucovací orgány [orgány jednající ve veřejném zájmu] nebo jako odvolací soudy [instance rozhodující o prostředcích právní ochrany]. Vnitrostátní soudy by zejména měly mít možnost požádat Komisi o informace nebo o stanovisko ve věcech týkajících se uplatňování právních předpisů Společenství o hospodářské soutěži [práva hospodářské soutěže Společenství]. Komise a orgány pro hospodářskou soutěž členských států by rovněž měly mít možnost předkládat písemná nebo ústní vyjádření soudům, jimž přísluší používání článku 81 [ES] nebo 82 [ES] Smlouvy [pokud je uplatňován článek 81 nebo 82 Smlouvy]. Tato vyjádření by měla být předkládána v rámci vnitrostátních procesních pravidel a praxe, včetně [pravidel a] praxe pro ochranu práv stran. Měla by proto být učiněna opatření, která zajistí, že Komise a orgány pro hospodářskou soutěž členských států budou dostatečně dobře informovány o řízeních před vnitrostátními soudy.“

B – Vnitrostátní právní úprava

„Jednotnost [Soudržnost] provádění pravidel hospodářské soutěže též vyžaduje, aby byl stanoven mechanismus spolupráce mezi soudy členských států a Komisí. To se týká

5. Článek 89h zákona o nových pravidlech hospodářské soutěže (Mededingingswet) ze

dne 22. května 1997, ve znění zákona ze dne 30. června 2004 (dále jen „Mededingingswet“), stanoví:

oznámít své stanovisko týkající se dokumentů, které mají být předány.

„1. Rada [Správní rada Nederlandse Mededingingsautoriteit (nizozemský úřad pro hospodářskou soutěž, dále jen „Nma“)] nebo Komise Evropských společenství mohou, nejsou-li účastníky řízení, pro účely rozhodnutí o žalobě podané ke správnímu soudu předložit písemná vyjádření podle čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce nařízení č. 1/2003, pokud vyjádří takové přání. Soud může za tímto účelem stanovit lhůtu. Se svolením soudce mohou Rada [NMa] nebo Komise Evropských společenství rovněž přednést ústní vyjádření během jednání.

2. Na žádost učiněnou podle čl. 15 odst. 3 druhého pododstavce nařízení č. 1/2003 předá soud Radě [NMa] nebo Komisi Evropských společenství veškeré dokumenty, na které se vztahuje toto ustanovení. Účastníci řízení mohou ve lhůtě stanovené soudem

3. Účastníci řízení mohou reagovat na vyjádření Rady [NMa] nebo Komise Evropských společenství ve lhůtě stanovené soudem. Soud může účastníkům řízení povolit, aby reagovaly na svá vzájemná vyjádření.“

6. Důvodová zpráva k zákonu ze dne 30. června 2004 o změnách Mededingingswet uvádí, že písemná nebo ústní vyjádření předložená Komisí mají povahu stanoviska a jejich účelem je napomáhat soudržnému používání pravidel hospodářské soutěže. Komise a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž jsou povinny za tímto účelem dodržovat nizozemské procesní normy. V řízení mezi dvěma účastníky řízení je totiž soud pasivní. Soud není mimoto stanoviskem Komise vázán. Nezávislost soudu tedy není zpochybněna. Komise a vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž jsou povinny respektovat práva účastníků řízení a dbát na to, aby údaje, které jsou předmětem obchodního tajemství, zůstaly důvěrnými. Konečně podle čl. 15 odst. 1 nařízení č. 1/2003 je vnitrostátní soud oprávněn požádat Komisi, aby mu sdělila informace nebo stanovisko.

7. Článek 3.14 zákona o dani z příjmů za rok 2001 (Wet Inkomstenbelasting 2001) stanoví:

„1. Při výpočtu zisků nejsou odpočitatelné výdaje a náklady související s následujícími položkami:

[...]

- c. pokuty uložené nizozemským soudem a částky zaplacené státu za vyhnutí se soudnímu řízení v Nizozemsku nebo ke splnění podmínky související s rozhodnutím o milosti, jakož i pokuty uložené orgánem Evropské unie a pokuty a navýšení uložené na základě obecného zákona o státních daních (Algemene wet inzake rijksbelastingen), celního zákona (Douanewet), koordinačního zákona o sociálním zabezpečení (Coördinatiewet Sociale Verzekering), zákona o správním řízení v případech některých přestupků proti předpisům o silničním provozu (Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften) a zákona o hospodářské soutěži (Mededingingswet); [...].“

III – Skutkové okolnosti sporu v původním řízení a předběžná otázka

8. Ve svém rozhodnutí ze dne 27. listopadu 2002 Komise konstatovala, že společnosti BPB plc, Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Lafarge SA a Gyproc Benelux NV porušily čl. 81 odst. 1 ES tím, že se v letech 1992 až 1998 účastnily řady dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví sádrokartonových desek³. Stejným rozhodnutím Komise rovněž uložila každé z těchto společností pokutu. Tyto pokuty byly prozatímně zaplacené nebo zajištěny bankovní zárukou.

9. Pokuty uložené Komisí byly potvrzeny Soudem prvního stupně Evropských společenství v jeho rozsudcích ze dne 8. července 2008⁴.

10. Před vyhlášením rozsudků Soudu, kterými byla potvrzena výše těchto pokut, jedna ze čtyř výše uvedených společností,

3 — Rozhodnutí Komise 2005/471/ES ze dne 27. listopadu 2002 o řízení k uplatnění článku 81 Smlouvy o ES určené společností BPB PLC, Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Sociétés Lafarge SA a Gyproc Benelux N.V. (Věc COMP/E-1/37.152 – Sádrokartonové desky) (Úř. věst. L 166, s. 8).

4 — Rozsudky Saint Gobain Gyproc Belgium v. Komise (T-50/03); Knauf Gips v. Komise (T-52/03); BPB v. Komise (T-53/03, Sb. rozh. s. II-1333) a Lafarge v. Komise (T-54/03). Je třeba poznamenat, že proti rozsudkům ve věcech Knauf Gips v. Komise a Lafarge v. Komise byly podány u Soudního dvora kasační opravné prostředky, které jsou nyní projednávány a byly zapsány do rejstříku pod čísly C-407/08 P a C-413/08 P.

nazvaná X KG předkládajícím soudem, částečně přenesla pokutu na jednu ze svých dceřiných společností usazených v Nizozemsku, společnost X BV (dále jen „společnost X“).

11. Dne 13. března 2004 byl společnosti X nizozemskou daňovou správou zaslán výměr korporační daně za rok 2002. Dopisem ze dne 8. dubna 2004 podala dotčená společnost proti tomuto výměru stížnost u Inspecteur van de Belastingdienst/P/kantoor P, která byla zamítnuta rozhodnutím ze dne 11. března 2005.

12. Dne 19. dubna 2005 předložila společnost X věc Arrondissementsrechtbank Haarlem, příslušnému v daňové oblasti. Účastníci řízení měli rozporné názory na to, zda pokuta uložená Komisí, která byla převedena na společnost X, představuje pokutu ve smyslu čl. 3.14 odst. 1 písm. c) zákona o dani z příjmů za rok 2001, který zakazuje odpočitatelnost pokut uložených orgány Společenství při výpočtu zisku podniku.

13. Rozsudkem ze dne 22. května 2006 Arrondissementsrechtbank Haarlem připustil částečnou odpočitatelnost pokuty v rozsahu, v němž měla za cíl odejmout pachateli zvýhodnění získaná protiprávním jednáním.

14. Nizozemská daňová správa podala proti tomuto rozsudku dne 30. června 2006 odvolání ke Gerechtshof te Amsterdam.

15. Dopisem ze dne 15. března 2007 sdělila Komise, která byla o rozsudku Arrondissementsrechtbank Haarlem a o probíhajícím řízení informována prostřednictvím tisku a NMa, Gerechtshof te Amsterdam, že podle čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003 si přeje zasáhnout do řízení jako *amicus curiae*. Komise krom toho požádala, aby byla za tímto účelem stanovena lhůta a aby jí byly zaslány dokumenty nezbytné pro pochopení sporu.

16. Na jednání konaném dne 22. srpna 2007 u Gerechtshof te Amsterdam byli účastníci původního řízení, jakož i Komise vyzváni, aby se vyjádřili k otázce, zda je Komise podle čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003 oprávněna podat z vlastního podnětu písemné vyjádření v původním řízení.

17. Majíc za to, že existují důvodné pochybnosti ohledně výkladu čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003, Gerechtshof te Amsterdam se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Opravňuje čl. 15 odst. 3 nařízení (ES) č. 1/2003 Komisi k tomu, aby z vlastního podnětu předkládala písemná vyjádření v řízení, které se týká otázky, zda je možné z (daňových) zisků, jichž dotčená společnost dosáhla v daňovém roce 2002, odečíst pokutu, kterou Komise uložila společnosti X KG z důvodu porušení práva hospodářské soutěže Společenství a kterou tato společnost na dotčenou společnost (částečně) přenesla?“

členských států písemná vyjádření „[v] případech, kdy to vyžaduje jednotné [soudržné] používání článků 81 [ES] nebo 82 [ES] Smlouvy“.

IV – Řízení před Soudním dvorem

18. V souladu s článkem 23 statutu Soudního dvora předložily společnost X, nizozemská vláda a Komise písemná vyjádření. Uvedené subjekty, jakož i italská vláda byly rovněž vyslechnuty při jednání konaném dne 18. prosince 2008.

V – Analýza

19. Podle čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 může Komise z vlastního podnětu předkládat soudům

20. Ohledně výkladu výše uvedeného výrazu existuje mezi účastníky řízení, kteří předložili vyjádření před Soudním dvorem, rozpor.

21. Podle společnosti X a nizozemské vlády je v podstatě třeba výraz uvedený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí věty nařízení č. 1/2003 vykládat striktně a tento výraz má za cíl zajistit soudržný výklad článků 81 ES a 82 ES, jakož i napomoci vnitrostátním soudům při uplatňování těchto ustanovení. Zásah Komise jakožto *amicus curiae* je tak omezen na striktní rámec uplatňování článků 81 ES a 82 ES vnitrostátními soudy. Tento přístup je v souladu se zněním, cílem a historií vzniku článku 15 nařízení č. 1/2003, jakož i s takovými výkladovými texty k uvedenému nařízení, jako je sdělení Komise o spolupráci mezi Komisí a vnitrostátními soudy při uplatňování článků 81 ES a 82 ES⁵. Mimoto podle nizozemské vlády se Komise nemůže dovolávat postupu upraveného v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003 za širším účelem zajištění účinného uplatňování článků 81 ES a 82 ES. Konečně, tato vláda se domnívá, že k ohrožení soudržného používání článků 81 ES a 82 ES nemůže dojít v případě, kdy vnitrostátní soud není žádán o výklad nebo použití některého z těchto článků. Všechny tyto úvahy tudíž vylučují, že by Komise mohla předložit vyjádření na základě čl. 15 odst. 3

5 — Úř. věst. 2004, C 101, s. 54.

prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 v takovém sporu týkajícím se vnitrostátního daňového práva, jako je spor, který je předložen předkládajícímu soudu.

a má oprávněný zájem předložit taková vyjádření v rámci daňového sporu ve věci v původním řízení. Protože totiž pokuty sankcionují protisoutěžní jednání, jsou spojeny s používáním článků 81 ES a 82 ES, jak uvádí čl. 83 odst. 2 písm. a) ES. Možnost, byť jen částečného, daňového odpočtu pokuty uložené rozhodnutím Komise by mohla značně omezit odrazující účinek těchto pokut a ohrozit cíle Smlouvy o ES, zvláště používání pravidel hospodářské soutěže Společenství. Konečně, Komise podotýká, že jednak vnitrostátní soud není písemnými vyjádřeními předloženými Komisí vázán a jednak, že Komise nenabývá na základě čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003 postavení vedlejšího účastníka řízení ve sporu v původním řízení.

22. Komise podporovaná v zásadě italskou vládou se domnívá, že působnost čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 a zvláště výraz „jednotné [soudržné] používání článku 81 [ES] nebo 82 [ES]“, který podmiňuje předložení jejích písemných vyjádření vnitrostátnímu soudu, je třeba vykládat široce. Podle Komise by nebylo správné se domnívat, že předložení písemných vyjádření na základě čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 podléhá doplňující podmínce, že se vnitrostátní řízení týká používání článku 81 ES nebo článku 82 ES. Stačí naopak, aby spor mohl ohrozit soudržné provádění pravidel hospodářské soutěže Společenství. Mimoto, ustanovení dvacátého prvního bodu odůvodnění nařízení č. 1/2003 a sdělení o spolupráci mezi Komisí a vnitrostátními soudy při provádění článků 81 ES a 82 ES mají pouze indikativní povahu a nemohou omezovat široký výklad čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty uvedeného nařízení. S ohledem na tyto úvahy a jelikož disponuje významným prostorem pro uvážení za účelem přezkumu, zda věc vyžaduje, aby byla vnitrostátnímu soudu písemná vyjádření předložena, Komise zdůrazňuje, že je oprávněna

23. Problematika vznesená projednávanou žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce musí tedy konkrétněji vést k formulaci následující otázky: spadá do působnosti podmínky stanovené v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003 situace, ve které Komise hodlá předložením písemných vyjádření vnitrostátnímu odvolacímu soudu zajistit soudržné provádění účinků svých vlastních rozhodnutí přijatých na základě článku 81 ES, přičemž toto soudržné provádění by mohl uvedený soud podle Komise narušit, pokud by potvrdil výklad a řešení, které zvolil Soud prvního stupně.

24. Úvodem je třeba poznamenat, že Komise před Soudním dvorem připustila, že situace dotčená v projednávané věci spadá do kategorie „neobvyklých případů“, ve kterých může využít své procesní pravomoci které jí přiznává čl. 15 odst. 3 první pododstavec třetí věta nařízení č. 1/2003. Je totiž nesporné, že „obvyklé případy“ dotčené tímto ustanovením jsou případy, ve kterých je vnitrostátní soud žádán, aby uplatnil článek 81 ES nebo 82 ES na danou situaci nebo tyto články konkrétně použil.

25. V návaznosti na výše uvedené nelze souhlasit s restriktivním výkladem čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003 zastávaným společností X a nizozemskou vládou.

26. Nejprve je třeba odmítnout jejich tvrzení, že Komise je oprávněna zahájit postup stanovený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí věty nařízení č. 1/2003 pouze v případech, kdy by mohl být soudržný výklad článků 81 ES nebo 82 ES dotčen rozhodnutím soudu členského státu. Stačí totiž konstatovat, že znění tohoto ustanovení odkazuje na „soudržné používání“ uvedených článků, a nikoliv výlučně na jejich výklad.

27. Dále není přesvědčivý ani argument nizozemské vlády, podle kterého se Komise nemůže dovolávat práva předložit písemná vyjádření na základě čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 ve sporu, kdy se uplatňuje vnitrostátní právo, protože tento spor nemůže žádným způsobem ohrozit soudržné používání článků 81 ES nebo 82 ES, ale nanejvýš jejich účinné používání.

28. Vzhledem k tomu, že pojem „soudržnost“ je svou povahou mnohovýznamový, může totiž výraz uvedený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí věty nařízení č. 1/2003 bez dalšího odkazovat na situace, ve kterých vnitrostátní soud může narušit jak vnitřní soudržnost článků 81 ES nebo 82 ES, tedy v podstatě soudržné používání podmínek stanovených těmito ustanoveními, tak jejich vnější soudržnost, tedy to, že tato ustanovení mají logické a srozumitelné postavení v obecnějším systému pravidel hospodářské soutěže Společenství nebo pravidel Smlouvy⁶.

6 — Ačkoliv se právní teoretikové neshodují na definici pojmu „soudržnost“, obecně se v hrubých rysech domnívají, že tento pojem v podstatě označuje prvky právního systému, které ve svém celku mají smysl [viz zejména v tomto ohledu McCormick, N., „Coherence in Legal Justification“ in Peczenik, A. (ed.), *Theory of Legal Science*, Reidel, 1984, s. 235]. Obecně také rozlišují místní systematickou soudržnost od celkové systematické soudržnosti, přičemž první označuje situaci, kdy je vytvářena soudržnost pouze ve vztahu k některým oblastem právního systému, zatímco v druhém případě je vytvářen logický a srozumitelný vztah mezi veškerými oblastmi právního systému: viz v tomto ohledu Amaya Navarro, A., *An Inquiry into the Nature of Coherence and its Role in Legal Argument*, Doctoral Thesis, European University Institute, Florencie, 2006, zejména s. 35 až 37, jakož i Berteau, S., „Looking for Coherence within the European Community“, *European Law Journal*, č. 2, 2005, s. 157.

29. Vycházíme-li z toho, že čl. 15 odst. 3 první pododstavec třetí věta nařízení č. 1/2003 odkazuje na pojem „soudržnost“ v tomto posledně uvedeném smyslu, není přitom vyloučeno, jak to přezkoumám v následujících úvahách, že by vnitrostátní soud, kterému byl předložen spor podle vnitrostátního práva, mohl přesto narušit soudržné používání článků 81 ES nebo 82 ES.

30. Podle mého názoru je v tomto ohledu již možné se domnívat, že se vnitrostátní rozsudek, který přiznává možnost daňového odpočtu, zcela nebo částečně, pokuty uložené rozhodnutím Komise na základě článku 81 ES, může dotýkat soudržného používání takového rozhodnutí v členských státech, ve kterých jsou dotčené podniky usazeny.

31. V tomto případě by sice bylo možné namítat, že předložení písemných vyjádření Komisi na základě čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 se vztahuje k případu, kdy se jedná spíše o zajištění soudržného používání rozhodnutí na základě článku 81 ES, než o soudržné používání tohoto posledně uvedeného ustanovení.

32. Zdá se mi však, že vyvozovat přímo důsledky, které byly právě uvedeny, z druhého výkladu čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003, navrženého v bodě 28 výše, by bylo nadměrné formalistické.

33. Nejprve, i když je koncept soudržnosti odlišný od konceptu jednotnosti v tom ohledu, že prvně uvedený koncept může zahrnovat úrovně, které druhý nemůže v zásadě tolerovat, je třeba poznamenat, že tento posledně uvedený koncept je používán také v některých jazykových verzích nařízení č. 1/2003 namísto pojmu „soudržnost“ nebo výrazu „soudržné používání“ používaného v jiných jazykových verzích tohoto aktu. V dánské („ensartede anvendelse“), italské („applicazione uniforme“) a švédské („enhetliga tillämpningen“) verzi čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 je tak použit pojem „jednotné používání“, zatímco výraz „jednotný“ je rovněž použit v německé („einheitliche“), dánské a švédské verzi relevantních bodů odůvodnění uvedeného nařízení.

34. Dále, koncept soudržnosti nebo konkrétněji výraz „soudržné používání“ se zdá dostatečně flexibilní, aby do působnosti mechanismu stanoveného v čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 spadaly situace, ve kterých by vnitrostátní

soud ohrozil nebo mohl ohrozit jednotné nebo dokonce účinné používání článků 81 ES nebo 82 ES⁷. Takový přístup se zdá o to vhodnější, že cílem nařízení č. 1/2003 je jednotné a účinné používání článků 81 ES a 82 ES⁸, v jejichž kontextu plní Komise s ohledem na její úkol dohledu, který jí přiznává právo Společenství⁹, hlavní funkci.

články 81 ES a 82 ES, který je obsažen v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003, nejen výklad těchto ustanovení Soudním dvorem, ale rovněž rozhodovací praxi Komise založenou na těchto ustanoveních, ledaže by pochopitelně tato praxe byla soudem Společenství považována za protiprávní.

35. Konečně, jelikož výklad článku 81 ES tvoří s tímto samotným ustanovením celek, stěží si dokážu představit, že by se Komise nemohla dovolávat mechanismu stanoveného v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí věty nařízení č. 1/2003 z případného důvodu, že je cílem tohoto orgánu pouze zajistit soudržné používání rozhodnutí, které samo uplatňuje a vykládá článek 81 ES. V tomto ohledu se mi zdá nemožné vyloučit z dosahu odkazu na

36. Bylo by sice ještě možné odvětit, že čl. 15 odst. 3 první pododstavec třetí věty nařízení č. 1/2003 má za cíl pouze zajistit soudržné používání článků 81 ES nebo 82 ES, a nikoliv soudržné používání ostatních ustanovení Společenství, jako je článek 83 ES, na jehož základě Komise zejména získala pravomoc ukládat pokuty podnikům, které porušily zákaz stanovený v čl. 81 odst. 1 ES.

7 — Aniž bych chtěl zahájit diskusi o merituu věci v původním řízení či zaujmout stanovisko ohledně problematiky, kterou tato věc vznáší, zdá se, že spojení mezi soudržným používáním a účinným používáním článků 81 ES a 82 ES ve zvláštním kontextu odpočitatelnosti pokut bylo přinejmenším implicitně posuzováno v rozsudku Soudu ze dne 10. března 1992, Hoechst v. Komise (T-10/89, Recueil, s. II-629, body 368 a 369), ve kterém Soud vyloučil, že by Komise při stanovení výše pokuty ukládané za porušení zákazu čl. 81 odst. 1 ES mohla vyjít z předpokladu, že tato pokuta je odváděna ze zdanitelného zisku, neboť tento předpoklad „by měl za následek, že by část pokuty nesl stát, kterému podnik podléhá v daňové oblasti“, čímž by došlo ke snížení zdanitelného základu podniku. Zdá se mi, že když Soud trval na okolnosti, že Komise „nemohla vyjít z takového předpokladu“, chtěl zdůraznit, že tento případ by byl neslučitelný s režimem odpovědnosti podniků, které jednají v rozporu se zákazem stanoveným v čl. 81 odst. 1 ES a učinil by uvedený zákaz, jakož i odrazující povahu pokut ukládaných za účelem jeho dodržování, neúčinnými.

8 — Viz zejména první a třicátý čtvrtý bod odůvodnění nařízení č. 1/2003.

9 — Rozsudky ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise (100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 105), a ze dne 7. června 2007, Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405, bod 22).

37. Taková námitka však nezohledňuje „finální“ povahu pokut, zdůrazněnou čl. 83 odst. 2 písm. a) ES, jejichž cílem je „zajistit

dodržování zákazů uvedených v čl. 81 odst. 1 [ES] a v článku 82 [ES]“, a které tudíž představují jeden z prostředků poskytnutých Komisi, aby jí bylo umožněno plnit úkol dohledu, který jí přiznává právo Společenství¹⁰.

38. Za těchto podmínek by bylo přinejmenším umělé se domnívat, že i přes vnitřní spojení, které pokuty mají s používáním článků 81 ES a 82 ES, by se spor podle vnitrostátního práva, který vznáší otázku dotýkající se povahy pokut uložených rozhodnutím Komise přijatým k zajištění dodržování zákazu čl. 81 odst. 1 ES, nemohl a *priori* dotknout soudržného používání článku 81 ES.

39. Dospívám tak k hlavní námitce vznesené nizozemskou vládou a společností X, podle které bylo zamýšleno, že mechanismus stanovený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003 bude aktivován jen v případech, kdy je vnitrostátní soud žádán o uplatnění článků 81 ES nebo 82 ES.

10 — Výše uvedené rozsudky Musique Diffusion française a další v. Komise (bod 105) a Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (bod 22).

40. Uznávám, že tato argumentace není zcela neopodstatněná, protože mechanismus zavedený čl. 15 odst. 3 prvním pododstavcem třetí větou nařízení č. 1/2003 je totiž nepochybně *především* stanoven proto, aby byl aktivován v případech, že jsou vnitrostátní soudy žádány k rozhodnutí na základě článku 81 ES nebo článku 82 ES.

41. Zdá se tak zjevné, že přechod ze zvláštního centralizovaného používání článků 81 ES a 82 ES, tak jak existovalo za doby nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81] a [82] Smlouvy¹¹, na decentralizovaný režim uplatňování pravidel hospodářské soutěže Společenství, tak jak byl zaveden nařízením č. 1/2003, vyžaduje zavedení mechanismů vhodných k zajištění „efektivního“, „účinného“, „soudržného“ nebo „soudržného“ používání ustanovení článků 81 ES a 82 ES, podle jednotlivých výrazů používaných nařízením č. 1/2003¹². Je rovněž skutečností, že tyto mechanismy zahrnují i ty mechanismy stanovené v článku 15 nařízení č. 1/2003, které se týkají spolupráce mezi soudy členských států na jedné straně a Komisí, jakož i vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž na druhé straně.

11 — Úř. věst. 1962, 13 s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3. Nařízení pozmeněné naposledy nařízením Rady (ES) č. 1216/1999 ze dne 10. června 1999 (Úř. věst. L 148, s. 5).

12 — Ve francouzské verzi nařízení č. 1/2003 je použit výraz „effectif[ve]“ v pátém a osmém bodě odůvodnění a ve formě příslovce v čl. 35 odst. 1 uvedeného nařízení; výraz „efficace“ je použit v šestém a třicátém čtvrtém bodě odůvodnění; výraz „uniforme“ je použit ve dvacátém druhém bodě odůvodnění, jakož i v názvu článku 16 nařízení č. 1/2003; výraz „cohérent (e)“ je použit ve čtrnáctém, sedmáctém, devatenáctém a dvacátém prvním bodě odůvodnění, jakož i v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003. Jak jsem zdůraznil v bodě 33 tohoto stanoviska, tyto rozdíly nejsou nutně relevantní ve všech jazykových verzích nařízení č. 1/2003.

42. Mám však za to, že mechanismus zvláštní spolupráce stanovený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003 nemůže být podřízen předběžné podmínce, že spor, který je předložen vnitrostátnímu soudu, se týká používání článku 81 ES nebo článku 82 ES, ale může se bez dalšího vztahovat na situaci, kdy, ačkoliv je vnitrostátnímu soudu předložen spor podle vnitrostátního práva, vnitrostátní soud rozhoduje v rámci uvedeného sporu o významu nebo dosahu pojmu nebo výrazu práva Společenství, jako je pokuta uložená Komisí, vnitřně spjatého s používáním článků 81 ES nebo 82 ES.

Komisi existenci sporu před vnitrostátním soudem, ve kterém tento rozhoduje o používání článků 81 ES nebo 82 ES.

44. Dále, i když je skutečností, že dvacátý první bod odůvodnění nařízení č. 1/2003 uvádí, že „Komise by rovněž měla mít možnost předkládat písemná vyjádření soudům, jimž přísluší používání článku 81 [ES] nebo 82 [ES]“¹³, toto uvedení samo o sobě neomezuje možnost přiznanou Komisi předložit písemná vyjádření za jiných okolností za předpokladu splnění podmínky obsažené v samotném znění čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí větě tohoto nařízení.

43. Nejprve je totiž třeba připomenout, že znění čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí větě nařízení č. 1/2003 odkazuje pouze na „soudržné používání“ článků 81 ES a 82 ES. Na rozdíl jednak od čl. 15 odst. 1 uvedeného nařízení, který se týká žádostí o informace a stanovisko předložených vnitrostátními soudy Komisi, pokud tyto soudy rozhodují „v rámci řízení, v nichž se použijí články 81 [ES] nebo 82 [ES]“, a jednak od čl. 15 odst. 2 téhož nařízení, který se týká předávání rozsudků vnitrostátních soudů Komisi „týkajících se používání článků 81 [ES] nebo 82 [ES]“, čl. 15 odst. 3 první pododstavec třetí věta nařízení č. 1/2003 nepodmiňuje předložení písemných vyjádření

45. Podotýkám mimoto, že část věty dvacátého prvního bodu odůvodnění nařízení č. 1/2003, která byla částečně uvedena v předchozím bodě, odráží pouze nepřesné znění čl. 15 odst. 3 uvedeného nařízení. Jednak je totiž třeba konstatovat, že tato věta upravuje stejným způsobem písemná i ústní vyjádření předložená Komisí vnitrostátním soudům, zatímco čl. 15 odst. 3 první pododstavec čtvrtá věta nařízení č. 1/2003 podmiňuje

13 — Kurziva provedena autorem tohoto stanoviska.

ústní vyjádření předchozím svolením vnitrostátního soudu. Krom toho staví rovněž na stejnou úroveň vyjádření předložená Komisí a vyjádření předložená vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž, zatímco, jak rovněž připouští nizozemská vláda, podmínka použitelná pro Komisi („v případech, kdy to vyžaduje soudržné používání článků 81 [ES] nebo [82] ES“) je přinejmenším, pokud jde o její znění, odlišná od podmínky vztahující se k vnitrostátním orgánům pro hospodářskou soutěž, které mohou z vlastního podnětu předkládat vnitrostátním soudům svého členského státu písemná vyjádření „k otázkám týkajícím se používání článků 81 ES nebo 82 ES“.

46. Z této věty dvacátého prvního bodu odůvodnění tedy nelze vyvozovat tak rigidní závěr, jako navrhuje nizozemská vláda, pokud jde o výklad čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003.

47. Stejně tak, i když existuje určité spojení mezi předáváním všech písemných a úplných rozsudků vnitrostátních soudů „týkajících se používání článku 81 [ES] nebo 82 [ES]“, v souladu s čl. 15 odst. 2 nařízení č. 1/2003, a možností poskytnutou tomuto orgánu před-

kládat písemná vyjádření soudům členských států na základě čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty uvedeného nařízení, toto spojení nemůže být přeměněno na předchozí podmínku předložení uvedených vyjádření.

48. Pokud by tomu totiž tak bylo, Komise by tudíž nikdy nemohla předložit písemná vyjádření vnitrostátním soudům rozhodujícím v prvním stupni nebo pokud byla porušena povinnost stanovená v čl. 15 odst. 2 nařízení č. 1/2003, ale Komise se prostřednictvím jiných prostředků mohla seznámit s rozsudkem, o kterém se domnívá, že by mohl ohrozit soudržné používání článků 81 ES nebo 82 ES, což vyžaduje, aby předložila písemná vyjádření, včetně případů, kdy uvedené soudy rozhodují o používání článků 81 ES nebo 82 ES.

49. Docházím tak k závěru, že předložení písemných vyjádření Komisí soudům členských států nelze podmínit doplňující nebo implicitní podmínkou, že k posouzení vnitrostátního soudu, které se může dotknout soudržného používání článku 81 ES nebo 82 ES, musí dojít v rámci sporu, ve kterém je soud žádán, aby uvedené články použil.

50. Ve svém vyjádření nizozemská vláda předestřela, že by takový přístup vedl k právní nejistotě, jelikož by se možnost Komise předkládat vyjádření vnitrostátním soudům na základě čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 stala neomezená.

51. Tato výtka není přesvědčivá. Meze používání mechanismu stanoveného v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003 jsou totiž dány podmínkou uvedenou v uvedeném odstavci. V konečném výsledku se mi zdá, jak jsem již zdůraznil v tomto stanovisku, že bez ohledu na povahu dotčeného sporu, rozhodující proto, aby Komise mohla uplatnit mechanismus stanovený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003, jsou posouzení provedená vnitrostátním soudem, která se týkají používání článků 81 ES a 82 ES a která mohou ohrozit jejich soudržné používání.

52. Takto se mi jeví právě situace v projednávané věci, která vedla Komisi k tomu, že chtěla předložit písemná vyjádření předkládajícímu soudu.

53. Z písemností ve spise totiž vyplývá, že Arrondissementsrechtbank Haarlem, kterému byl daňový spor předložen v prvním stupni, odmítl použití čl. 3.14 odst. 1 písm. c) nizozemského zákona o dani z příjmů za rok 2001, když rozhodl, že pokuty ukládané rozhodnutím Komise na základě článku 81 ES mají především povahu „odejmutí zvýhodnění“, což tento soud vedlo ke konstatování, že jsou přinejmenším částečně daňově odpočitatelné.

54. Takové posouzení povahy pokut ukládaných Komisí se přitom nepochybně týká pojmu, který spadá do práva Společenství a který je vnitřně spojen s používáním článku 81 ES nebo 82 ES. Jinými slovy, i když byl spor, který byl předložen Arrondissementsrechtbank Haarlem daňové povahy, posouzení provedená tímto soudem se jasně vztahovala k otázce, která je vnitřně spojena s používáním článku 81 ES nebo článku 82 ES.

55. Jak vyplývá z bodu 2.3 předkládacího rozhodnutí, jakož i z vyjádření předložených Komisí před Soudním dvorem, právě toto posouzení, které se týká povahy pokut uložených rozhodnutím Komise na základě článku 81 ES, považuje Komise za ohrožující soudržné používání uvedeného článku

zejména s ohledem na judikaturu Soudního dvora, podle které mají pokuty ukládané v tomto kontextu za cíl potlačovat protiprávní jednání, jakož i předcházet jeho opakování¹⁴. Tato judikatura vedla ostatně Komisi k tomu, že uplatnila, že „odejmutí zvýhodnění“ není jasně prvotním cílem pokut, které ukládá podnikům, které porušily pravidla hospodářské soutěže Společenství¹⁵.

57. Za těchto okolností se mi zdá, že se Komise v projednávaném případě domnívá, aniž by překročila podmínku stanovenou v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003, že má právo předložit písemná vyjádření na základě uvedeného článku.

56. V návaznosti na posouzení Arrondissementsrechtbank Haarlem týkající se povahy pokut uložených Komisí se tak Komise, informovaná prostřednictvím tisku a NMa o řízení probíhající před předkládajícím soudem, domnívala, že soudržné používání článku 81 ES vyžaduje, aby tomuto soudu předložila písemná vyjádření týkající se posouzení uvedeného v rozsudku Arrondissementsrechtbank Haarlem, které bylo připomenuto.

58. Na rozdíl od toho, co tvrdí společnost X a nizozemská vláda, takové řešení podle mého názoru ani nezkrsluje mechanismus stanovený v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003, ani nezasahuje do procesní autonomie členských států.

14 — Viz rozsudky ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise (41/69, Recueil, s. 661, bod 173); ze dne 29. června 2006, SGL Carbon v. Komise (C-308/04 P, Sb. rozh. s. I-5977, bod 37), a výše uvedený rozsudek ze dne 7. června 2007, Britannia Alloys & Chemicals v. Komise (bod 22).

15 — Aniž bych definitivně zaujal stanovisko k této otázce, názor Komise se zdá být podpořen posouzeními provedenými v rozsudku ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, body 292 až 294), podle kterých zisk, kterého mohly podniky na základě svého protisoutěžního jednání dosáhnout, patří přinejmenším implicitně k faktorům, které hrají roli při posuzování závažnosti protiprávního jednání, přičemž zohlednění tohoto faktoru má zajistit odrazující účinek pokuty.

59. Pokud jde o první bod, připomínám, že společnost X tvrdí, že ačkoliv Komise nemá postavení účastníka řízení ve sporu v původním řízení, má vlastní zájem na tom, aby byl uvedený spor vyřešen tak, aby byla vyloučena daňová odpočitatelnost pokut, které tento orgán ukládá za protiprávní jednání porušující právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže, což překračuje pravomoci, které jsou tomuto orgánu svěřeny v rámci jeho role *amicus curiae*, stanovené v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003.

60. Kromě okolnosti, že nařízení č. 1/2003 nepoužívá výraz *amicus curiae* a tím spíše nedefinuje jeho funkci¹⁶, mě vedou k odmítnutí této argumentace dva hlavní důvody.

zákaz stanovený v čl. 81 odst. 1 ES, mohlo mít soudržné, jednotné a užitečné účinky v celém Společenství.

61. Zaprvé, jak jsem již několikrát poznamenal v tomto stanovisku, jedinou podmínkou stanovenou čl. 15 odst. 3 prvním pododstavcem třetí větou nařízení č. 1/2003 pro aktivaci práva Komise předložit písemná vyjádření soudům členských států je podmínka, podle které je ohroženo soudržné používání článků 81 ES nebo 82 ES. Toto ustanovení tedy nebrání tomu, aby kromě dodržení této kogentní podmínky měla Komise případně méně či více bezprostřední nebo více či méně jasný zájem na tom, aby spor, ve kterém hodlá předložit písemná vyjádření, byl vyřešen v určitém smyslu. Ostatně z důvodu zvláštního úkolu dohledu nad právem Společenství, zvláště nad pravidly hospodářské soutěže, který přísluší Komisi, je velmi obtížné či dokonce nemožné rozlišit v praxi mezi tím, co spadá do veřejného zájmu Společenství a tím, co spadá do individuálnějšího zájmu Komise za předpokladu, že tento zájem existuje. V projednávané věci se například vcelku domnívám, že existuje obecný zájem na tom, aby rozhodnutí přijaté Komisí, které ukládá pokuty podnikům, které porušily

62. Ve skutečnosti by bylo podle mého názoru zbytečné se snažit o vymezení dosahu mechanismu stanoveného v čl. 15 odst. 3 prvním pododstavci třetí větě nařízení č. 1/2003 pomocí více či méně bezprostředních a jasných zájmů údajně sledovaných Komisí, *ačkoliv* jediná podmínka stanovená tímto ustanovením je ostatně splněna.

63. Zadruhé je třeba neztrácet ze zřetele, že písemná vyjádření předkládaná Komisí na základě čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 nezavazují vnitrostátní soud, kterému jsou tato vyjádření předložena, neboť jak je ostatně připomenuto výslovně v důvodové zprávě k zákonu ze dne 30. června 2004 o změnách Mededingsingswet použitelnému v projednávané věci, Komise nenabývá postavení účastníka řízení ve sporu v původním řízení, ani mu není její postavení

16 — V praxi lze takovou funkci obtížně vymezit zejména ve vztahu k funkci vedlejšího účastenství: viz De Schutter, O., „Le tiers à l'instance devant la Cour de justice de l'Union européenne“, in Ruiz Fabri, H., a Sorel, J.-M., *Le tiers à l'instance*, Pedone, Paříž, 2005.

postaveno na roveň, jak ostatně připustila sama společnost X na jednání¹⁷, a že předložení těchto vyjádření zejména neporušuje procesní práva přiznaná účastníkům sporu v původním řízení¹⁸.

64. Nezdá se proto, že tím, že předložila předkládajícímu soudu písemná vyjádření, Komise překročila meze svého práva předkládat taková vyjádření, tak jak jsou tyto meze stanoveny v čl. 15 odst. 3 nařízení č. 1/2003, nebo nedodržela procesní podmínky stanovené v tomto ustanovení, jakož i vnitrostátními procesními normami.

65. Tato poznámka procesní povahy mě tak přivádí k zamítnutí druhé výtky uvedené v bodě 58 tohoto stanoviska, předložené nizozemskou vládou, která se týká zásahu do procesní autonomie členských států. Mimo to, co bylo řečeno v předchozím bodě, stačí totiž dodat, že k takovému zásahu nemůže dojít, neboť, jak je tomu v projednávané věci, postup Komise spadá do působnosti čl. 15

odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003.

66. Konečně a pro všechny potřebné účely, přístup navržený v tomto stanovisku se týká pouze možnosti Komise předložit písemná vyjádření předkládajícímu soudu. Tento přístup se tak pochopitelně nedotýká oprávnění tohoto soudu v souladu s článkem 234 ES obrátit se na Soudní dvůr s otázkou ve věci samé, zda právo Společenství brání tomu, aby členský stát, včetně vnitrostátních soudů, přiznal daňovému poplatníkovi možnost odpočíst si od svého zdanitelného zisku pokutu uloženou rozhodnutím Komise přijatým na základě článku 81 ES¹⁹.

67. S ohledem na všechny tyto úvahy se domnívám, že do působnosti čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení č. 1/2003 spadá taková situace, jako je situace ve věci v původním řízení, ve které Komise hodlá předložit písemná vyjádření vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje o sporu týkajícím se možnosti daňového odpočtu pokuty uložené rozhodnutím Komise přijatým na základě článku 81 ES.

17 — V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 15 odst. 3 druhý pododstavec nařízení č. 1/2003 opravňuje Komisi vyžadovat dokumenty nezbytné k posouzení věci vylučně proto, aby jí bylo umožněno si připravit svá vyjádření.

18 — Viz v tomto ohledu dvacátý první bod odůvodnění nařízení č. 1/2003, jakož i, pokud jde o věc v původním řízení, čl. 89h odst. 3 Mededingingswet.

19 — V tomto ohledu je třeba uvést, že nizozemská vláda se shoduje s Komisí v tom, že nizozemský zákon o dani z příjmů za rok 2001 vylučuje daňovou odpočitatelnost pokut ukládaných Komisí za porušení zákazu stanoveného v čl. 81 odst. 1 ES.

VI – Závěry

68. S ohledem na předcházející navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku položenou *Gerechthof te Amsterdam* odpověděl následovně:

„Do působnosti čl. 15 odst. 3 prvního pododstavce třetí věty nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy spadá taková situace, jako je situace ve věci v původním řízení, ve které Komise Evropských společenství hodlá předložit písemná vyjádření vnitrostátnímu soudu, který rozhoduje o sporu týkajícím se možnosti daňového odpočtu pokuty uložené rozhodnutím Komise přijatým na základě článku 81 ES.“